

תורה אור השלם לה:

אלו נאמרין פרק שביעי סוטה

מסורת הש"ס

(א) [ומספחא פ"ח].
(ב) [ומספחא פ"ח].
(ג) [ומספחא פ"ח].
(ד) [ומספחא פ"ח].
(ה) [ומספחא פ"ח].
(ו) [ומספחא פ"ח].
(ז) [ומספחא פ"ח].
(ח) [ומספחא פ"ח].
(ט) [ומספחא פ"ח].
(י) [ומספחא פ"ח].
(יא) [ומספחא פ"ח].
(יב) [ומספחא פ"ח].
(יג) [ומספחא פ"ח].
(יד) [ומספחא פ"ח].
(טו) [ומספחא פ"ח].
(טז) [ומספחא פ"ח].
(יז) [ומספחא פ"ח].
(יח) [ומספחא פ"ח].
(יט) [ומספחא פ"ח].
(כ) [ומספחא פ"ח].

הנהגות הב"ח
(א) ג"מ שהקים משה
בעבר הירדן בלחץ
מלא:

מוקף רש"י
לרבות
שכחוצה לארץ. ונפיש
שם משנה אומרת: וזכרים
כא."

חוספס שאנין
לכבוד: מאן אמרינן
מאמר. מי הכעיק
שהכחש ולא העלת את
עקר מן השבוי. ועוד מי
פייסן שנפישת. ל"ה.
כתיב כידון בדברי הימים
יבאנו עד גורן כידון
ויבשמואל כתיב גורן נכון.
בתחלה כשכא הארץ שם
נעשה להם כידון ההורג
שהוא את עזה ואחר
שנשחטה שם י' חורשים
בבית עובד אדום נעשה
להם נכון שהיו את ביתו
בדמיון וכו'. ה' את עובד
אדום. ושמעתי כשם רבי
נחמיה ב' חלבו גורן נכון
הוא גורן ארונה היבוס.
וא"כ הוא גורן [הי'].
בתחלה נכון ולבסוף כידון
על שם המבוס שתחלתו
בני ולבסוף חורב ובידון
לשון שבו וחורבן הוא כמו
ירא עיני כידון. כפ"ח.
וכתבו להם למטה למען
אשר לא ילמדו אתכם וגו'.
לעיל מניה [מכריז] כי
החריס תחריס דבר זה
כתבו למטה להודיע ליד
אומות היושבין בחוצה
נצטוו להחריסם אלא על
אותם שבתוך הגבולות
נצטוו להחריסם כדי
שלא ילמדו אותם
פעמים המקלילין בחוצה
אותן היושבין בחוצה
לארץ אם חזרין בחשובה
נקבל אותם ושבחובת ארץ
מקבלין דמחמת יראה הם
עושים וה"ג בחוס' אם
אותם חזרין בכס אנו
מקבלין אותם. ל"ה: ה"ג
ושבית שבוי לרבות כנענים
שבחוצה לארץ. ונקרא
בכחיל כתיב כי תגא
למלחמה מארץ לחוצה
לארץ והכי בני כספרי כי
הצא למלחמה במלחמת
הירשת הכתוב מדבר על
הצא משמע כשחזרה על
דעתך [לצאת]: ושבית

מאן אמרינן דאמרייט. מי הכעיק כשעכסת ולא הללית את עמלק מן
השביי ועמה מי מפייסך כשנפישת (א) בלא מלחמה: וכתוב שבעה
פריס ושבעה אילים. בדברי הימים והכי רשיה דקרא ויהי בעמוד
האלהים את הלוים נושאי ארון ברית ה' ויחזו שבעה פריס ושבעה
אילים: מילאם כל ארץ ישראל כמות.

מזבחות דעל כל פסיעה מזבח:
כפי כידון. בדברי הימים כתיב
ויבאו עד גורן כידון וישלח עזרא וגו'
ובשמואל כתיב גורן נכון: כחמלה.
כשכא הארץ שם נעשה להם כידון
ההורג שהרג עזרא: ולכסוף. לאחר
שנשחטה שם ששה חדשים בבית עובד
אדום נעשה נכון שהיו את ביתו
דכתיב (שמואל ב' ו') ויכרז ה' את עובד
אדום (אשמו ושמה כלומיה) אשמו
של עובד אדום ושמה כלומיה ילדו
(ו) ששה שנה כדכר אחר והיינו דכתיב
פעלתי השמימי כי ברכו אלהים (ד"ה"ט כו)
וכתיב אח"כ ששים ושנים לעובד אדום.
ושמעתי כשם ר' מנחם בר' חלבו גורן
נכון הוא גורן ארונה היבסי וא"כ
הוא ה"ג כחמלה נכון ולכסוף כידון
על שם המזבח שחמלמו בניו וסופו
חרב וכידון לשון שבר וחורבן הוא
כמו יראו עיניו כידו (א"כ כ"א):

נמלאם. כפי דברי הימים דלעיל הוא
אלה משום דמנא נה ועל דבר זה נעשה
עזרא אפסקיה ככל הכי: ששעמיד
משע בעבר הירדן בערכות מואב.
ומנא דברייתא שם קאי בלחץ כנען
קרי עבר המזבח עבר הירדן וכי קאי
בערכות מואב או בשאר המסעות
קרי לחץ כנען עבר הירדן והוא עבר
המערבי: בגלגל. לאחר שכן מן
המזבח דבר עייל פקולוס ובינאם
לגלגל וקדעוס שם: כילד כסכו. על

המזבח דבר עייל: היך למדו אומות
העולם. העמיקותים מורה הלא לא נצטוו
לכחזה כשנעשים לשון אלא בלא נצטוו
כל הרוש לא יא' פתחון פה לאומות
האומות לומר לא היה לנו מהיכן
ללומדה: נועירין שלכן. סופרים שלם
והם קורין אותן נועירין: ופשיאוס.
העמיקות: ולומר נעלו משע ע"י
הדף למען אשר לא ילמדו עוד וגו'
לעיל מניה כתיב כי החריס תחריסם.
ודבר זה כתבו למטה להודיע לשבעה
אומות היושבים חוץ מגבולי ישראל
שלא נצטוו להחריסם אלא אותם שבתוך
גבולם נצטוו להחריסם כדי שלא ילמדו
אותם מעשים המקלילים אלא אתם
היושבים חוזה להם אם אתם חזרין
בתשובה נקבל אתכם ושנחובת ארץ
מקבלין דמחמת יראה הם עושים וה"ג
בחוסי' אם אותם חזרין בכס אנו
מקבלין אותם. ל"ה: ה"ג
ושבית שבוי לרבות כנענים
שבחוצה לארץ. ונקרא
בכחיל כתיב כי תגא
למלחמה מארץ לחוצה
לארץ והכי בני כספרי כי
הצא למלחמה במלחמת
הירשת הכתוב מדבר על
הצא משמע כשחזרה על
דעתך [לצאת]: ושבית

מאן אמרינן דאמרייט. מי הכעיק כשעכסת ולא הללית את עמלק מן
השביי ועמה מי מפייסך כשנפישת (א) בלא מלחמה: וכתוב שבעה
פריס ושבעה אילים. בדברי הימים והכי רשיה דקרא ויהי בעמוד
האלהים את הלוים נושאי ארון ברית ה' ויחזו שבעה פריס ושבעה
אילים: מילאם כל ארץ ישראל כמות.

מזבחות דעל כל פסיעה מזבח:
כפי כידון. בדברי הימים כתיב
ויבאו עד גורן כידון וישלח עזרא וגו'
ובשמואל כתיב גורן נכון: כחמלה.
כשכא הארץ שם נעשה להם כידון
ההורג שהרג עזרא: ולכסוף. לאחר
שנשחטה שם ששה חדשים בבית עובד
אדום נעשה נכון שהיו את ביתו
דכתיב (שמואל ב' ו') ויכרז ה' את עובד
אדום (אשמו ושמה כלומיה) אשמו
של עובד אדום ושמה כלומיה ילדו
(ו) ששה שנה כדכר אחר והיינו דכתיב
פעלתי השמימי כי ברכו אלהים (ד"ה"ט כו)
וכתיב אח"כ ששים ושנים לעובד אדום.
ושמעתי כשם ר' מנחם בר' חלבו גורן
נכון הוא גורן ארונה היבסי וא"כ
הוא ה"ג כחמלה נכון ולכסוף כידון
על שם המזבח שחמלמו בניו וסופו
חרב וכידון לשון שבר וחורבן הוא
כמו יראו עיניו כידו (א"כ כ"א):

נמלאם. כפי דברי הימים דלעיל הוא
אלה משום דמנא נה ועל דבר זה נעשה
עזרא אפסקיה ככל הכי: ששעמיד
משע בעבר הירדן בערכות מואב.
ומנא דברייתא שם קאי בלחץ כנען
קרי עבר המזבח עבר הירדן וכי קאי
בערכות מואב או בשאר המסעות
קרי לחץ כנען עבר הירדן והוא עבר
המערבי: בגלגל. לאחר שכן מן
המזבח דבר עייל פקולוס ובינאם
לגלגל וקדעוס שם: כילד כסכו. על

המזבח דבר עייל: היך למדו אומות
העולם. העמיקותים מורה הלא לא נצטוו
לכחזה כשנעשים לשון אלא בלא נצטוו
כל הרוש לא יא' פתחון פה לאומות
האומות לומר לא היה לנו מהיכן
ללומדה: נועירין שלכן. סופרים שלם
והם קורין אותן נועירין: ופשיאוס.
העמיקות: ולומר נעלו משע ע"י
הדף למען אשר לא ילמדו עוד וגו'
לעיל מניה כתיב כי החריס תחריסם.
ודבר זה כתבו למטה להודיע לשבעה
אומות היושבים חוץ מגבולי ישראל
שלא נצטוו להחריסם אלא אותם שבתוך
גבולם נצטוו להחריסם כדי שלא ילמדו
אותם מעשים המקלילים אלא אתם
היושבים חוזה להם אם אתם חזרין
בתשובה נקבל אתכם ושנחובת ארץ
מקבלין דמחמת יראה הם עושים וה"ג
בחוסי' אם אותם חזרין בכס אנו
מקבלין אותם. ל"ה: ה"ג
ושבית שבוי לרבות כנענים
שבחוצה לארץ. ונקרא
בכחיל כתיב כי תגא
למלחמה מארץ לחוצה
לארץ והכי בני כספרי כי
הצא למלחמה במלחמת
הירשת הכתוב מדבר על
הצא משמע כשחזרה על
דעתך [לצאת]: ושבית

מאן אמרינן דאמרייט. מי הכעיק כשעכסת ולא הללית את עמלק מן
השביי ועמה מי מפייסך כשנפישת (א) בלא מלחמה: וכתוב שבעה
פריס ושבעה אילים. בדברי הימים והכי רשיה דקרא ויהי בעמוד
האלהים את הלוים נושאי ארון ברית ה' ויחזו שבעה פריס ושבעה
אילים: מילאם כל ארץ ישראל כמות.

מזבחות דעל כל פסיעה מזבח:
כפי כידון. בדברי הימים כתיב
ויבאו עד גורן כידון וישלח עזרא וגו'
ובשמואל כתיב גורן נכון: כחמלה.
כשכא הארץ שם נעשה להם כידון
ההורג שהרג עזרא: ולכסוף. לאחר
שנשחטה שם ששה חדשים בבית עובד
אדום נעשה נכון שהיו את ביתו
דכתיב (שמואל ב' ו') ויכרז ה' את עובד
אדום (אשמו ושמה כלומיה) אשמו
של עובד אדום ושמה כלומיה ילדו
(ו) ששה שנה כדכר אחר והיינו דכתיב
פעלתי השמימי כי ברכו אלהים (ד"ה"ט כו)
וכתיב אח"כ ששים ושנים לעובד אדום.
ושמעתי כשם ר' מנחם בר' חלבו גורן
נכון הוא גורן ארונה היבסי וא"כ
הוא ה"ג כחמלה נכון ולכסוף כידון
על שם המזבח שחמלמו בניו וסופו
חרב וכידון לשון שבר וחורבן הוא
כמו יראו עיניו כידו (א"כ כ"א):

נמלאם. כפי דברי הימים דלעיל הוא
אלה משום דמנא נה ועל דבר זה נעשה
עזרא אפסקיה ככל הכי: ששעמיד
משע בעבר הירדן בערכות מואב.
ומנא דברייתא שם קאי בלחץ כנען
קרי עבר המזבח עבר הירדן וכי קאי
בערכות מואב או בשאר המסעות
קרי לחץ כנען עבר הירדן והוא עבר
המערבי: בגלגל. לאחר שכן מן
המזבח דבר עייל פקולוס ובינאם
לגלגל וקדעוס שם: כילד כסכו. על

המזבח דבר עייל: היך למדו אומות
העולם. העמיקותים מורה הלא לא נצטוו
לכחזה כשנעשים לשון אלא בלא נצטוו
כל הרוש לא יא' פתחון פה לאומות
האומות לומר לא היה לנו מהיכן
ללומדה: נועירין שלכן. סופרים שלם
והם קורין אותן נועירין: ופשיאוס.
העמיקות: ולומר נעלו משע ע"י
הדף למען אשר לא ילמדו עוד וגו'
לעיל מניה כתיב כי החריס תחריסם.
ודבר זה כתבו למטה להודיע לשבעה
אומות היושבים חוץ מגבולי ישראל
שלא נצטוו להחריסם אלא אותם שבתוך
גבולם נצטוו להחריסם כדי שלא ילמדו
אותם מעשים המקלילים אלא אתם
היושבים חוזה להם אם אתם חזרין
בתשובה נקבל אתכם ושנחובת ארץ
מקבלין דמחמת יראה הם עושים וה"ג
בחוסי' אם אותם חזרין בכס אנו
מקבלין אותם. ל"ה: ה"ג
ושבית שבוי לרבות כנענים
שבחוצה לארץ. ונקרא
בכחיל כתיב כי תגא
למלחמה מארץ לחוצה
לארץ והכי בני כספרי כי
הצא למלחמה במלחמת
הירשת הכתוב מדבר על
הצא משמע כשחזרה על
דעתך [לצאת]: ושבית

שלושה מיני אבנים היו. ירושלמי ג' מיני אבנים הן אבני המלון
ואבנים שהניחו יהושע תחת כפות רגלי ההכר' ואבן טלית
שנתן להם משה אמר רבי יוחנן פשוט לן ארבעה מיני אבנים הוה
אמר ר' קימן בר זבדא ויאות ארץ תימר אבני המלון לשעה היו
ונגמנו אין תימר אבנים שהקים
יהושע תחת כפות רגלי ההכנס
משוקעות הן במים ארץ תימר אבן טלית
שנתן להן משה כדר נכנסו עממן
לארץ אלא אם כן במה אנו קיימין
באבנים שהקים יהושע להן על גב
הירדן: כיצד כתבו ישראל את
התורה. כחוספתא רבי יהודה אומר
על גבי המזבח כתבוהו אצל בירושלמי
מני על אבני המלון נכתבו דברי ר'
יהודה ר' יוסי אמר על אבני מזבח
נכתבו מאן דלמד על אבני המלון
בכל יום ויום אומות העולם היו משלמין
נוטירין ומשליחין את המורה שהיתה
כתובה בשנעם לשון מ"ד על אבני
המזבח לא לשעה היו ונגמנו ויפדוהו
משה נסים נתן הקב"ה בינה בלב
כל אומה ואומה והשילוח את המורה
שהיתה כתובה נע' לשון מ"ד על
אבני המלון נכתבו נחמה ונדת אותם
בסיד אלא מאן דלמד על אבני
המזבח [נכתבו מאן] וקדעו בסיד
בין כל ארץ וארץ: ועל דבר זה
נחתם גזר דינם בצאר שחת. ואם
תאמר תיפוק ליה דנשעת מתן מורה
המורה הקב"ה על כל אומה ולשון
ולא קבלוהו וי"ל דעונש זה גדול הוא
שלאחר שהיתה כתובה בידם ולא ראו
ללמוד ומיהו מימה והאמר בפ"ק
דמסכת ע"ז (דף ק) דעדיין יש להן
פתחון פה שלאמרו כלום פתחון עולמו
הר נביית כישוראל וכל זמן שיש להן
פתחון פה אין נחתם גזר דינם:

לרבות כנענים שבחוצה לארץ.
תימה היך קבלוהו לרוב
שהי היא היתה כנענים שנתנה
כדאיתא בספרי נפרשת נהעלותן
ומה אם מי שהיתה מעט שנאמר זו
לא תחיה כל נשמה וינעל שקירבה
עלמה כך קירבה המקום ואחר
קאי ואמרין נמי במס' מגילה (דף י"ג)
שנתיירה ונסנה יהושע והכל משמע
דנענים שנמסו לדברי הכל שאין
מקבלין אותן ושמה על פי הדיבור
היה לו ואמר לו שקודם שהתחילו
המלחמה היו מקבלין שהי כתיבת
המורה על גבי האבנים היה קודם
שהתחילו במלחמה ואפילו הכי לא היו
מקבלין אלא היושבים חוץ לגבול
ישראל כמו שפירש"י (ו) וי' הוא מנינו
למימר דאם היו חזרין אז נתשובה
נשעה שכתבו את המורה אפילו
כנענים שנתנה היו מקבלין ואפילו
לר' יהודה ולמען אשר לא ילמדו אתכם

לעשות קאי נמי אשבעה אומות והכי משמע נמי לשון הספרי נפרשת
שופטים ושופטים למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות [מלמד] שאם
עושין תשובה אין נהרגין אין מקבלין אותן לא קמי אלא אין נהרגין
משמע אותם שזה הקב"ה לא תחיה כל נשמה אין נהרגין ולא
נאמר לא תחיה כל נשמה אלא לאחר שהתחיל יהושע במלחמה
שהי יהושע ושלם שלם פרוטונמאות הרוש להשלים יסלים להלם
ילחם אלמא אותן שהיו רוצין להשלים לא היה הורגן (ו) וארץ לומר
אותן שהיו רוצין להשלים קודם שהתחיל במלחמה ראשונה ואף דבר
קבלה עליה קודם שהתחילו במלחמה ולא נחלקו רבי יהודה ורבי

שמעון אלא באותן כנענים שחן לגבולם אם מקבלין אותם
חזרים בתשובה מקבלין אותן אלא אכנענים שחזרו לארץ ולאחר

שמואל ב' ו'
בכר הירדן משה באר
מאב הירדן הוה
למאב. ודבריהם
7. וכתבו עליהן את כל
דברי התורה והאת
בעבר למען אשר תבא
אל הארץ אשר י'
אלהיה נתן לך ארץ נבט
חלב ודבש כאשר דבר ה'
אלהי אביהיך לך.

דברים כו ג'
וקחבה על הירדן באר
את כל דברי התורה
הואת באר היטב:
דברים כח
9. ושתים עשרה אבנים
הקים יהושע בחוף
הירדן תחת מצב רגלי
הביתים נשאי ארון
הברית ויהי שם עד
דיומי היום: יהושע ד ט'
10. ואת שתיים עשרת
האבנים האלה אשר
לקחו מן הירדן הקים
יהושע בגלגל:

יהושע ד ט'
11. למען אשר לא י'
ילמדו אתכם לעשות
ככל התנבא אשר עשו
לאלהיהם ויחזקתם לך
אלהיהם: דברים כ"ח
12. והיו עמים משרתים
שיר קרנים כמחוסר כש
יחנה: ישעיהו לג יב'
13. כי תצא למלחמה
על אישך ונתנו י'
אלהיך בידך ושבית
שכיו:

יהושע ד ט'
11. למען אשר לא י'
ילמדו אתכם לעשות
ככל התנבא אשר עשו
לאלהיהם ויחזקתם לך
אלהיהם: דברים כ"ח
12. והיו עמים משרתים
שיר קרנים כמחוסר כש
יחנה: ישעיהו לג יב'
13. כי תצא למלחמה
על אישך ונתנו י'
אלהיך בידך ושבית
שכיו:

יהושע ד ט'
11. למען אשר לא י'
ילמדו אתכם לעשות
ככל התנבא אשר עשו
לאלהיהם ויחזקתם לך
אלהיהם: דברים כ"ח
12. והיו עמים משרתים
שיר קרנים כמחוסר כש
יחנה: ישעיהו לג יב'
13. כי תצא למלחמה
על אישך ונתנו י'
אלהיך בידך ושבית
שכיו:

יהושע ד ט'
11. למען אשר לא י'
ילמדו אתכם לעשות
ככל התנבא אשר עשו
לאלהיהם ויחזקתם לך
אלהיהם: דברים כ"ח
12. והיו עמים משרתים
שיר קרנים כמחוסר כש
יחנה: ישעיהו לג יב'
13. כי תצא למלחמה
על אישך ונתנו י'
אלהיך בידך ושבית
שכיו:

יהושע ד ט'
11. למען אשר לא י'
ילמדו אתכם לעשות
ככל התנבא אשר עשו
לאלהיהם ויחזקתם לך
אלהיהם: דברים כ"ח
12. והיו עמים משרתים
שיר קרנים כמחוסר כש
יחנה: ישעיהו לג יב'
13. כי תצא למלחמה
על אישך ונתנו י'
אלהיך בידך ושבית
שכיו:

יהושע ד ט'
11. למען אשר לא י'
ילמדו אתכם לעשות
ככל התנבא אשר עשו
לאלהיהם ויחזקתם לך
אלהיהם: דברים כ"ח
12. והיו עמים משרתים
שיר קרנים כמחוסר כש
יחנה: ישעיהו לג יב'
13. כי תצא למלחמה
על אישך ונתנו י'
אלהיך בידך ושבית
שכיו:

יהושע ד ט'
11. למען אשר לא י'
ילמדו אתכם לעשות
ככל התנבא אשר עשו
לאלהיהם ויחזקתם לך
אלהיהם: דברים כ"ח
12. והיו עמים משרתים
שיר קרנים כמחוסר כש
יחנה: ישעיהו לג יב'
13. כי תצא למלחמה
על אישך ונתנו י'
אלהיך בידך ושבית
שכיו:

יהושע ד ט'
11. למען אשר לא י'
ילמדו אתכם לעשות
ככל התנבא אשר עשו
לאלהיהם ויחזקתם לך
אלהיהם: דברים כ"ח
12. והיו עמים משרתים
שיר קרנים כמחוסר כש
יחנה: ישעיהו לג יב'
13. כי תצא למלחמה
על אישך ונתנו י'
אלהיך בידך ושבית
שכיו:

